

Архівний відділ Бахмутської міської ради

У 2016 році місто Бахмут відзначав 445-річчя із дня заснування. Історія Бахмута має глибоке коріння, починаючи з 1571 року. Саме тоді на річці Сіверський Донець були утворені прикордонні сторожі, одна з них Бахмутська, яка з часом перетворилася на прогресивне місто із славною історією і добрими традиціями.

З Бахмутом пов'язане культурне життя регіону. Тут працював Борис Горбатов - письменник і сценарист, журналіст, військовий кореспондент; пройшло становлення ранньої творчості українського поета Володимира Сосюри; золотими літерами в літопису Артемівського музичного училища викарбувані імена Івана Карабиця (радянський і український композитор, диригент, музично-громадський діяч), Євгена Мартінова (співак та композитор), Ігоря Демаріна (композитор і співак, випускник Артемівського музичного училища) та інших видатних людей міста.

Історична довідка

Історія розвитку архівної справи в Артемівську (Бахмуті) почалася ще в дореволюційний час, коли в місті функціонували архіви відомств і станових установ повітового масштабу: Земської управи (1866 р.), Міської управи (1851 р.), Міщанської управи (1787 р.). У той час у Бахмуті, повітовому центрі Катеринославської губернії, ні історичного, ні міського архіву не існувало.

У період революції та громадянської війни місто багаторазово переходило від однієї протиборчої сторони до іншої. Архіви ж дуже часто залишалися в будинках без охорони та догляду, тому на початку 1920 року в

місті створюється Комісія з ліквідації станових установ. З діяльністю цієї комісії пов'язаний початок формування історичного архіву в місті. З квітня 1920 року першим завідувачем архіву став Михайло Тихонович Тишанський, його помічником був Петро Олексійович Шевченко.

З 13 січня 1922 року в Бахмуті створюється Губернське архівне управління, яке займалося обстеженням і реєстрацією архівів, концентрацією документів у власному сховищі, а в 1925 році на базі Донецького губернського архіву створюється Артемівське окружне архівне управління, яке було розташовано по вул. Лермонтовській, 3 (1927-1928 роки).

У 1931 році відбувається реорганізація діючої системи архівних установ, в результаті якої окружні архівні управління перетворені в державні історичні архіви.

Артемівський державний історичний архів реорганізовано у березні 1933 року в Артемівський міський архів, який був одним з найбільших і значущих в Донбасі по зібраним в ньому історичним документам.

З 1931 до 1936 рр. міський архів очолював Плотніков Іван Тимофійович.

У 1934 році архів переїхав у відремонтований будинок колишнього Троїцького собору по вул. Воровського, 9. Штат працівників досягав 16 осіб.

Репресії другої половини 30-х років практично знищили кваліфіковані кадри Артемівського міського архіву. У 1936 році Плотніков І.Т. заарештований, а в 1943 році – реабілітований.

У 1938 році архів знаходився у підсобному приміщенні колишнього собору, площа – 88 м², довжина стелажів – 432 пог. м, обсяг архівосховища становив 352 м³, приміщення непридатне, вологе, тісне, опалювалося вугіллям, освітлення електричне. У штаті перебувало 3 працівники: завідувач, інструктор, технічний працівник. З перепідпорядкуванням у 1938 році державних архівів НКВС, у роботі міського архіву з'являється невласлива для архівних установ особливість. В архіві створюється спеціальний відділ секретних фондів, а за документами, що зберігаються в архіві, готуються списки-довідники на учасників боротьби проти режиму.

До початку Другої світової війни на обліку в архіві значиться 1145 фондів архівних документів на 675840 справ, 179 фондів з них відносилися до революційного періоду розвитку міста, а окремі документи були датовані 1722 роком. Історична бібліотека нараховувала більше 10 тисяч томів.

У перші місяці війни частина фондів архіву евакуйована, це були облікові матеріали і справи секретного діловодства. Більша частина архіву разом з обладнанням залишена на місці, у будинку Свято-Троїцького собору. Фашисти, які зайняли місто, у листопаді 1941 року відновили роботу архіву. Влітку 1942 року архів перевезено з будинку собору в будинок управління Північної Донецької залізниці.

Під час відступу з Артемівська у вересні 1943 року фашисти знищили всі документи, у тому числі й історичні, які перебували в архіві.

Після звільнення міста 05 вересня 1943 року міський архів 21 жовтня 1943 року відновив свою діяльність у підсобному приміщенні собору. Директором призначається Стельмах Ганна Кузьмінічна (1937-1945 роки).

На початку 1944 року артемівські архівісти по крупицях зібрали документальний матеріал з історії міста й передали до обласного державного архіву. Протягом 1944 року працівниками архіву обстежено 57 установ і організацій міста з метою виявлення архівних документів. До кінця року міський архів прийняв 335 справ і утворив 25 фондів.

З липня 1945 року до 1955 року завідувачем міським архівом працювала Горбатенко А.Ф.

У 1955 році міський архів об'єднано з районним архівом і отримав назву Артемівський міськрайархів. До 1957 року архів розташований в підсобному приміщенні колишнього собору, загальною площею 34 м². Приміщення було непридатним для зберігання документів – вологе, без освітлення.

У 1957 році міськрайархів переїхав у нове приміщення по вул. Червоноармійський, 75 загальною площею 124 м², обладнане дерев'яними стелажима, документи зберігалися на полицях у в'язках. Завідувачем міськрайархіву з 1956 до 1960 роки була Донченко Інтерна Рудольфівна. На зберіганні в міськрайархіві перебувало 197 фондів.

З 1960 до 1971 рр. завідувачем архіву працює Самойлова Варвара Федорівна, а в 1965 року міськрайархів розділено на самостійні архіви – міський і районний.

З 1971 року на посаду завідувача міського архіву призначається Тутукін Ігор Серафимович (1971-1986 роки). У 1975 році в міському архіві зроблено капітальний ремонт, дерев'яні стелажі замінено на металеві, обладнано методичний кабінет. У 1976 році для зберігання документів виготовлений картонаж за рахунок підприємств міста.

У 1986 році завідувачем призначаються Шаповалова Алла Фатихівна (1986 – 1998 роки). В архіві зроблений капітальний ремонт, придбані металеві стелажі, вікна зміцнюють ґратами, встановлена охоронно-пожежна сигналізація. Штатна чисельність відділу в 1991-1995 роках складала 2 працівники, у 1995-1999 рр. – 1 працівник.

На підставі розпорядження виконкому Артемівської міської ради народних депутатів від 24.03.1993 № 172 «О приёме документов по личному составу малых предприятий и кооперативов» (Ф.37, оп.1, спр.1997, арк.268) Артемівський міський державний архів почав комплектуватись документами ліквідованих підприємств, установ і організацій різної форми власності території громади м. Артемівська.

З 1998 до 2006 рр. міський архів очолює Покотилова Тетяна Леонідівна.

У 2002 році Артемівський міський державний архів перейменовано у архівний відділ Артемівської міської ради зі статусом юридичної особи на підставі рішення сесії Артемівської міської ради від 25.12.2002 № 4/4-77 (Ф.37, оп.1, спр.2459, арк.1-2, 167-179).

З метою забезпечення прав і законних інтересів громадян, рішенням Артемівської міської ради від 16.04.2003 № 4/6-153 при архівному відділі міської ради створений структурний підрозділ – трудовий архів, основними функціями якого є соціальний захист громадян, надання методичної і практичної допомоги підприємствам, які готуються до ліквідації.

У грудні 2003 року архівний відділ переїхав з вул. Червоноармійської (з 2016 року – вул. Ковальська) в адмінбудівлю міської ради по вул. Артема, 44 (з 2016 року – вул. Миру, 44). В новому приміщенні було все, що потрібно: ремонт, нові стелажі, меблі, кондиціонер. Організаційну допомогу при переїзді забезпечили депутати міської ради та громадяни, зайняті на громадських роботах, з центру зайнятості.

З 2006 до 2011 рр. архівний відділ очолює Пилипенко Вікторія Вікторівна. Згідно з рішенням сесії Артемівської міської ради від 22.11.2006 № 5/9-185 затверджено нове Положення про архівний відділ Артемівської міської ради без статусу юридичної особи.

Штатна чисельність відділу в 2000-2002 роках складала 2 працівники, в 2003-2005 роках – 3 працівники, в 2005-2010 роках – 4 працівники, з липня 2010 року и по теперішній час – 5 працівників (начальник відділу, 1 – за напрямком роботи з НАФ, 3 спеціалісти трудового архіву).

З 2011 по теперішній час архівний відділ очолює Мироненко Юлія Миколаївна.

У 2015 році в рамках проведення «декомунізації» громадою прийнято рішення повернути місту історичну назву Бахмут. Рішенням жовтневої сесії міської ради 2016 року затверджено Положення про архівний відділ Бахмутської міської ради в новій редакції.

На теперішній час в архівному відділі Бахмутської міської ради та його підрозділі – трудовому архіві, включаючи управлінську документацію,

знаходяться на зберіганні документи з особового складу ліквідованих підприємств і організацій, документи особового походження: 32 фонди документів НАФ, з яких - 23 фонди управлінської документації на 7203 од. зб., 2 колекції із святкування 75- та 80-річчя Донецької області на 110 документів, 9 особових фондів на 980 документів, ліквідованих підприємств 276 фонди на 18236 од. зб.

В.о. начальника архівного відділу
Бахмутської міської ради

О.В. Резникова